

Promoting democracy

En idéanalytisk studie av den europeiska
grannskapspolitikens demokratiförespråkande

Abstract

This thesis aims to bring clarity to why the European Union promotes the democratic norm in external relationships, specifically in the European Neighbourhood Policy. To study norm diffusion in external contracts of the European Union the analytical framework of this thesis consists of a descriptive- and explanatory idea analysis. The perspectives used to identify how the promotion of democracy is done, what reasons the European Union has for promoting democracy and the critics, are norm diffusion- and postcolonial theory. The results of the analysis show that democracy is promoted through the characteristics of the linkage- and leverage models, that the reasons for promoting democracy are that European Union is to be perceived as a normative power Europe, universalism, unstable and poor partner states and the threat of authoritarian states. Lastly the critics that the analysis present consist of that the relationship between the norm taker and the norm giver is asymmetrical, that the European Union is blinded by exceptionalism, that the norm diffusion is rushed and the lack of reflection on how and what context the norms are diffused to. The result presents components of norm diffusion that can be used in other, similar normative relationships.

Keywords: Norm diffusion, Democracy, Postcolonial theory, European Union, European Neighbourhood Policy, Idea analysis, Annika Björkdahl

Word Count: 9329

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	1
1.2	Disposition	2
1.3	Avgränsningar	3
2	Tidigare forskning	4
2.1.1	Europeiska unionen som normgivare	4
2.1.2	Europeiska grannskapspolitiken om normtagare	6
3	Teori	7
3.1	Normspridning	7
3.1.1	Normer	7
3.1.2	Normgivare och normtagare.....	8
3.1.3	Normspridning	8
3.2	Postkolonialism	9
4	Metod och material.....	11
4.1	Metod	11
4.1.1	Tre modeller utifrån vilka demokrati kan förespråkas	12
4.2	Material	13
5	Analys.....	16
5.1	Beskrivande idéanalys.....	16
5.2	Förklarande idéanalys	19
5.2.1	Skäl till funktionen av demokratikrav i EU:s externa relationer.....	19
5.2.2	Kritik mot funktionen av demokratikrav i EU:s externa relationer	22
6	Resultat och diskussion	26
7	Referenser.....	28

1 Introduktion

Europeiska normer och värderingar har försökt skapa globala mått för mänskliga rättigheter och demokrati, detta kallas normspridning (Björkdahl et al. 2015, s.1). Genom normspridning ämnar stater influera normativa övertygelser som kan bidra med normativ förändring (Björkdahl 2012, s. 84). Europas kontext och historia har format normer och värderingar och lett till demokrati som dominerande statstyre. Detta innebär att när Europeiska Unionen (EU) inkluderar nya medlemmar ska demokrati och vissa grundläggande värden bli implementerade i den nya medlemsstaten. Normspridningen används som krav för att bli medlem i ett samfund, men EU:s normspridning begränsas dock inte till endast inom samfundet, utan även i relationer med omvärlden ämnar EU sprida sina värderingar. Relationerna med externa stater kontrolleras idag främst genom fördraget om Europeiska Unionen tillsammans med EU:s sex finansieringsinstrument. EU har i alla sina externa relationer beslutat om att unionens grundläggande värden ska förespråkas (Fördrag om Europeiska Unionen 2016, art. 21). Det är för EU:s medlemsstater självklart att demokratiska normer ska förespråkas, spridas och att EU ska spela en roll som normativ stormakt. Dock behöver inte normspridningen vara självklart rättfärdigad och legitim från andra stater och aktörer, utan tanken om att varje stat har rätt till att definiera, lansera och befästa sina normer förekommer. Vilket då ur ett annat perspektiv innebär att Europa som normativ stormakt inte är rättfärdigad att sprida normer i andra stater på grund av att de är erkända och uppfattas som normativt goda i Europa. Förhållandet mellan den stat som exporterar normer och den stat som importerar normer är komplext och påverkas beroende på hur normspridningen görs, vilka skäl den staten som exporterar normer har och hur de uppfattas lokalt när de importerats. Det är av intresse i denna uppsats att skapa förståelse för hur EU, specifikt den europeiska grannskapspolitiken (ENP), hanterar normspridningen till externa relationer. Genom att se till hur idéer och föreställningar om verkligheten sprids och hur politiska påståenden bygger på en viss uppfattning om hur man bör handla normativt, kan EU:s roll som normativ stormakt utforskas.

1.1 Syfte och frågeställning

Uppsatsen syftar till att skapa förståelse för hur och varför EU förespråkar demokrati i stater som inte är medlemmar i unionen och den kritik som riktas mot att EU förespråkar demokrati utanför sina gränser. Till skillnad från tidigare forskning, som varit fokuserad på olika partnerstaters mottagning av dessa

normer, vill denna uppsats specificera hur förespråkande av demokrati görs genom att analysera materialet med hjälp av ett ramverk över demokratiförespråkande modeller. Uppsatsen ämnar även se till vilka skäl som finns för demokratiförespråkningens funktion i grannstaterna och den allmänna kritik som riktas mot EU:s skäl att förespråka demokrati i externa relationer. Eftersom normspridning och förhållande mellan normgivare och normtagare inte endast förekommer i EU:s avtal kan liknande komponenter även finnas i andra fall i andra relationer. Detta gör att uppsatsen blir principiellt intressant och därför är målsättningen att kunna säga något om normspridning på en högre analysnivå. Genom att undersöka den europeiska grannskapspolitiken genom fyra påverkande förordningar och riktlinjer kan uppsatsen studera fallet djupare men med bred räckvidd genom kompletterande tidigare forskning. Denna uppsats försök till utomvetenskapliga relevans är att granska normspridning från ett av Europas största normsamfund, EU, och belysa normspridning, specifikt demokratinormen, i relation till rådande politisk praxis som ur ett politiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv är betydelsefull (Teorell och Svensson 2007, s. 18). I denna uppsats kommer den inomvetenskapliga relevansen bygga vidare på tidigare forskning om normspridning med specifikt fokus på demokratinormer som under många år har utvecklats av forskning från bland annat Ian Manners (2002 och 2009), Annika Björkdahl (2012 och 2015) och Freyburg med flera (2015).

Frågeställningen i denna uppsats är följande.

1. *Hur förespråkas demokrati i EU:s externa avtal?*
2. *Vilka skäl för demokratiförespråkandets funktion finns i den europeiska grannskapspolitiken?*
3. *Vilken kritik uttrycks mot demokratiförespråkandets funktion i den europeiska grannskapspolitiken?*

1.2 Disposition

Denna uppsats är uppdelad i sex kapitel med tillhörande underkapitel, valet att inkludera underrubriker till varje huvudkapitel är gjort för att uppsatsen ska ha en tydlig struktur som gör det enklare för läsaren att orientera sig.

Kapitel två beskriver tidigare relevant forskning. Detta för att läsaren ska tidigt få en tydlig uppfattning om det forskningsområde som undersöks i denna uppsats.

I *Kapitel tre* behandlas uppsatsens teoretiska ramverk som utgörs av normspridnings- och postkolonialistiska perspektiv. Perspektiven utgör en ideologisk grund som presenterar den dynamik som finns i uppsatsens syfte, valet att presentera teorin innan metod och material gör att läsaren kan förstå uppfattningarna om hur man bör handla normativt innan dessa påståenden provas av metoden.

Kapitel fyra presenterar metod och material, varav metoden utgörs av beskrivande- och en förklarande idéanalys. Materialavsnittet presenterar den kontext som materialet befinner sig i, eftersom EU:s fördrag är olika omfattande kommer denna text förklara hur materialen förhåller sig till varandra.

Kapitel fem utgörs av uppsatsens analys som kommer vara uppdelad i två steg, i första delen sammanställs den beskrivande idéanalysen och dess resultat och den andra delen av analysen utgörs av den förklarande idéanalysen och den kritik som riktas mot att EU förespråkar demokrati utanför sina gränser.

I uppsatsen sista *sjätte kapitel* sammanfattas analysens resultat och avslutas med en teoretisk diskussion.

1.3 Avgränsningar

Denna uppsats är främst avgränsad till normspridning, specifikt demokrati som norm. Genom att endast inkludera demokratinormen kan denna specifika norm tydligare och mer djupgående preciseras och analyseras utifrån uppsatsens övergripande syfte.

Uppsatsen är även avgränsad till att endast se till EU som normgivare och genom att endast använda EU som normgivare hoppas jag kunna mer tydligt och på ett djupare demokratifilosofiskt plan analysera EU:s funktion med demokratinormen. Uppsatsen fokuserar specifikt på EU:s externa avtal som definierar riktlinjerna för den europeiska grannskapspolitikens demokratikrav. Eftersom det finns ett flertal undersökningar som ser till den europeiska grannskapspolitikens grannstaters handlingsplaner och normimport på lokal nivå kommer denna uppsats se till riktlinjerna och EU:s normativa roll i spridningen av demokrati på ett övergripande plan (Björkdahl och Elgström (2015), Freyburg med flera (2015), Haukkala (2012), Oscar Pardo Sierra (2011)). I jämförelse med tidigare studier vill denna uppsats undersöka samma ämne som författarna i tidigare studier men istället se till hur endast förespråkandet av demokratinormen kan ses i relation till den sociala kontext som avtalen skrivs i.

Uppsatsen syftar till att skapa förståelse för hur och varför EU förespråkar demokrati i stater som inte är medlemmar och den kritik som riktas mot att EU förespråkar demokrati utanför sina gränser. Denna uppsats syftar inte till att kritisera de universella värden som inkluderas i demokratinormen utan vill lyfta fram olika uppfattningar.

2 Tidigare forskning

I detta stycke presenteras litteraturöversikt och tidigare forskning och ämnar fungera som en översiktlig genomgång av normspridning med delvis specifikt fokus på EU och den europeiska grannskapspolitiken. Litteraturen i detta stycke är begränsat till att inkludera tre böcker, tre kapitel och en artikel, detta eftersom det finns stora utbud av forskning på normspridning med fokus på EU och dess grannländer.

2.1.1 Europeiska unionen som normgivare

Ian Manners (2002, s.237) presenterade 2002 i artikeln *Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?* tanken om att EU:s internationella roll är en normativ sådan. Genom att undersöka den internationella spridningen av normen som förespråkar avskaffande av dödsstraff hävdar författaren att EU bör uppfattas som en normativ stormakt (Manners 2002, s. 237). Sammanfattningsvis menar Manners att EU har en normativt annorlunda grund och därför bör förespråka sina normer i internationella relationer. Spridningen av normen som förespråkar avskaffande av dödsstraff görs genom relationer med partnerstater, informella allmänna strategier och genom att EU delegationer befinner sig fysiskt och förespråkar normen i de länder som dödsstraff finns i (Manners 2002, s. 252). Eftersom EU är uppbyggt på en fundamental normativ grund, menar författaren att dessa normativa värderingar kan omdefiniera vad som är normalt i internationella samfund (Manners 2002, s. 252).

Manners skrev 2009 *The Concept of Normative Power in World Politics*, som ser till normativ makt och hur det är berättigat istället för fysisk och materiell makt. När relationer är normativt berättigade är de normativt hållbara, normativt förklarbara och berättigade för andra men även hållbara för nästkommande generationer. Normativ makt ska vara legitimerad från andra stater för att kunna förespråkas genom de principer som internationellt erkända konventioner, fördrag och avtal står för (Manning 2009, s.2).

Björkdahls och Elgströms kapitel, i boken *Importing EU norms: conceptual framework and empirical findings*, undersöker Economic Partnership Agreement (EPA) förhandlingarna och det asymmetriska förhållandet mellan EU som normativ stormakt och de afrikanska partnerstaterna. EPA-avtalens primära mål är att främja demokrati och stabilitet (Björkdahl och Elgström 2015, s. 133). Kapitlet klagör för att normspridningen genom EPA-förhandlingarna är en process som ”ger och tar”, dessa förhandlingar visar tydligt på att processen är asymmetrisk

mellan normgivare och normtagare (Björkdahl och Elgström 2015, s. 133). Författarna hävdar dock att normtagaren inte ska uppfattas passiv, partnerstaterna påverkar genom att bland annat förlänga förhandlingarna och antagningen av EU:s normer (Björkdahl och Elgström 2015, s. 148). Anledningen till att detta är att EPA-partnerstaterna ansåg att tidsramen var för kort och för att den regionala integrationen i Afrika var forcerad (Björkdahl och Elgström 2015, s. 148). Avslutningsvis menar författarna att EPA-förhandlingarna inte har varit till fördel för den ekonomiska utvecklingen i Afrika, att EPA inte uppdaterade med de ekonomiska förändringar som skett och förstår vikten av uppkommande ekonomier som därmed utmanar EU:s roll som en stor normgivare och handelspartner i Afrika (Björkdahl och Elgström 2015, s. 148).

Björkdahl har skrivit artikeln *Towards a reflexive study of norms, norm diffusion and identity reconstruction* 2012 vars syfte är att kritiskt reflektera över normspridnings litteratur och bidra med empiriska insikter till processen av att bli en europeisk stat, specifikt fokus är på staterna i västra Balkan som har kandiderat till EU (Björkdahl 2012, s. 96). Björkdahl sammanfattar att normerna som sprids är laddade och förändrade under deras export till partnerstaterna, uppfattningen om normerna och dess värderingar är inte samma i partnerstaterna (Björkdahl 2012, s. 96). Detta leder till att normerna är förkastade och motarbetade, förhållandet mellan EU som normgivare och staterna i västra Balkan som normtagare bygger på att EU:s normer är universellt eftertraktade men i praktiken, lokalt finns det en tydlig friktion (Björkdahl 2012, s.96).

Freyburg med flera har skrivit boken *Democracy Promotion by Functional Cooperation: the European Union and its neighbourhood* 2015. Denna bok undersöker hur demokrati kan förespråkas. Tre modeller presenteras utifrån att EU:s externa policy har centrala värden som ska främjas i externa avtal (Freyburg m.fl. 2015, s. 1). Dessa centrala värden är bland annat demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter. Tankar om att demokratisera Europas grannländer genom externa policys har förespråkats av EU genom erbjudande om medlemskap och motkrav på bland annat demokratisering. Vidare har dessa externa handlingar format unionens internationella normativa roll (Freyburg m.fl. 2015, s. 1). Freyburg med flera menar att denna internationella roll nått sin gräns. Eftersom de grannländer som EU ämnar normativt förändra saknar en tillräcklig strukturell grund för att de normativa reformerna, ska etableras och upprätthållas (Freyburg m.fl. 2015, s. 1). Medlemskap till de stater som demokratiseras enligt EU:s normer finns inte längre på agendan, dels på grund av att EU inte är villiga att erbjuda det men även på grund av att tredje världens ledare inte är intresserade. Dessa två anspråk som EU tidigare använt som bete och motivering för extern normspridning saknas nu (Freyburg m.fl. 2015, s.2). Författarna sammanfattar EU:s förespråkande av demokrati med att hävda att konditionalitet spelar en grundläggande roll. Dock menar Freyburg med flera att på grund av att EU saknar konsekvent arbete och beslutsamhet tillsammans med att normspridningen har höga politiska kostnader i normtagare-staterna finns det misslyckande förhållande för normspridningen från första början (Freyburg m.fl. 2015, s.233).

2.1.2 Europeiska grannskapspolitiken om normtagare

Hiski Haukkala har 2012 skrivit *The Three Taradigms of European Security in Eastern Europe* i The Routledge Handbook of European Security. Europas östra grannländer inkluderar några av de fattigaste och mest instabila staterna i världen (Haukkala 2012, s.159). Eftersom medlemskap i EU inte är aktuellt att erbjuda till dessa stater ämnar EU sprida normer och värderingar genom samarbete. Haukkala undersöker om EU:s normspridnings ambitioner har nått lokal nivå i de östra grannstaterna. Resultatet är ett tydligt nej, EU har inte kunnat leverera på lokal nivå (Haukkala 2012, s. 159-160). Författaren hävdar att det finns tre faktorer som gör att EU stöter på motstridig logik på lokal nivå, dessa tre är samarbete, konkurrens och konflikt (Haukkala 2012, s. 160).

Om EU:s södra och mellanöstra grannstater har Costanza Musu skrivit kapitlet *Europe, the Southern Neighbourhood and the Middle East* (2012) i boken The Routledge Handbook of European Security. EU:s relationer med staterna som gränsar till medelhavet har en komplex historia, delvis från kolonialismen men även från andra världskriget. Musu analyserar strategidokument och officiella deklARATIONER som har definierat riktlinjerna för EU:s externa policy i medelhavsregionen. Musu granskar kritiskt och utvärderar EU:s policyinitiativ (Musu 2012, s.171). Sammanfattningsvis avslutar Musu med att hävda att EU har skyldighet att markera, stötta och främja demokratisk förändring. Genom att stötta institutionella- och lokala samhällsorganisationer och övervaka valen, även befästa fundamentala värden som civilsamhället, rättssäkerhet och demokrati (Musu 2012, s.177).

3 Teori

I detta kapitel beskrivs uppsatsens teoretiska ramverk som kommer att utgöras av normspridning och postkolonialism. Detta eftersom den förklarande analysens två delar kräver två olika perspektiv. Den beskrivande idéanalysen och den första delen av den förklarande idéanalysen utgår från normspridningsteorier och den andra delen av den förklarande idéanalysen utgår från postkolonial teori. Inledningsvis presenteras normspridningsteori specifikt utifrån främst Björkdahls perspektiv och därefter presenteras postkolonialism övergripande.

3.1 Normspridning

3.1.1 Normer

Som intersubjektiva förståelser och kollektiva förväntningar kan normer visa hur aktörer bör agera i en viss kontext. Normer definierar vad en stats identitet är, och därmed möjliggör och reglerar för hur en stat kan agera internationellt (Björkdahl 2012, s. 82). Normer som sprids från en stat till en annan har föreskrivande aspekter som uttrycker värden som i sin tur skapar rättigheter och skyldigheter för statens styre och medborgare (Björkdahl 2012, s. 82). Enligt Björkdahl (2012, s.81) som hänvisar till litteratur från internationella relationer, kan normer uppfattas som ”international standards defining the behaviour expected of international actors including states” och ”result of common practices among states”. Vidare menar Björkdahl och Elgström (2015, s.135) att dessa intersubjektiva förståelser även konstituerar aktörers intressen och förväntningar på vad som är passande agerande för aktören skapas.

Manners ser till normativ makt och hur det är berättigat istället för fysisk och materiell makt. När relationer är normativt berättigade är de normativt hållbara, normativt förklarbara för andra men även hållbara för nästkommande generationer. Normativ makt ska vara legitimerad av andra aktörer eller aktörens medlemmar för att kunna förespråkas genom de principer som världspolitiken utifrån tidigare internationellt erkända konventioner, fördrag och avtal (Manners 2009, s.2).

3.1.2 Normgivare och normtagare

Förhållandet mellan normgivaren, som är den aktör som har starkt förtroende till att specifika normer bör förespråkas för att skapa normativ förändring, och normtagaren, som är mottagaren av normerna är komplext och ofta asymmetriskt. Normgivaren uppfattas som den överordnade aktören med normativ makt och stark övertygelse att förespråka dessa goda normer. Normtagaren däremot uppfattas endast som en passiv mottagare (Björkdahl och Elgström 2015, s. 135). Uppfattningen om att normtagaren är passiv, menar författarna, är fel. Istället är det viktigt att normtagaren är ansvarig för att välja normer och konstruera ett passande format mellan lokala och importerade normer. Denna process bör både normgivaren och normtagaren vara del av (Björkdahl och Elgström 2015, s.136). Förhållandet mellan normgivare och normtagare är påverkat av europeisk exceptionalism, vilket betyder att Europa själv uppfattar sina normer som exceptionella och de enda rätta, vidare förhindrar detta normtagaren från att själv definiera, lansera och befästa normativa ramverk. Detta på grund av att normspridningsteorier ofta i viss mån saknar självreflektion och eftertanke över staten som importerar normer och hur normtagarens nya identitet ska konstrueras (Björkdahl 2012, s.80) Det finns även faktorer som påverkar normtagare att vara mer benägna att anta nya normer, speciellt om normtagaren varit med om en kris så anses normimport som en lösning då gamla normer ersätts med nya (Björkdahl 2012, s. 83).

3.1.3 Normspridning

Normspridning är processen då normer omedvetet eller medvetet, direkt eller indirekt, aktivt eller passivt flyttas från normgivaren till normtagaren. Normspridning ämnar förändra normativa övertygelser utan materiellt eller psykologiskt tvång. Konstruktivistiska perspektiv, nämner Björkdahl, är även tveksamma till normspridning med materiella belöningar, eftersom normativ förändring inte kan påskyndas (Björkdahl 2012, s. 84). Normtagare som är med i normspridningsprocessen är mer sannolika att faktiskt anta normerna. Även medlemskap i en önskvärd grupp kan öka troligheten för att normer ska antas (Björkdahl 2012, s. 83). Till skillnad från andra exempel där staten som blir erbjuden EU-medlemskap och måste anta EU:s normer, finns det i EU:s partnerstater inte samma motiv att implementera normerna (Björkdahl et al. 2015, s.39).

Det är även viktigt att skilja på att normer exporteras och att de faktiskt blir importerade. Implementeringsprocesserna sker inte automatiskt utan kräver myndigheter som utför implementeringen (Björkdahl och Elgström 2015, s.135). Ett exempel på detta är liberala internationella normer, såsom frihandel, vilket anses vara direkt kopplat med ekonomisk tillväxt och utveckling. Författarna menar här att dessa universella normer så som frihandel och dess koppling till ekonomisk tillväxt och utveckling alltid är påverkade av kommunikativa- och översättnings-processer. Normöversättning kan här påverka de exporterade

normerna att bli något helt annat lokalt och därmed inte kan implementeras (Björkdahl och Elgström 2015, s.137).

3.2 Postkolonialism

Som kritisk vetenskapsgren hävdar Eriksson med flera att postkolonialism analyserar förhållandet mellan kultur och imperialism, hur nutida kulturella processer påverkas av den koloniala erans avtryck på historiska etnologiska representationer. Postkolonialismen har sin utgångspunkt i *subaltern studies groups*, som förknippas med indisk kultur- och historiespridning (Eriksson m.fl. 2002, s.16). *Subaltern studies groups* härstammar från kritik mot dominerande koloniala och nationalistiska historier. Postkolonialism har ett kritiskt ifrågasättande som ser till sambanden mellan kultur och imperialism. Postkoloniala tänkare menar att samhället idag skiljer sig ekonomiskt, politiskt och kulturellt från den koloniala eran samtidigt som den fortfarande präglas av dess strukturer (Eriksson m.fl. 2002 s.16).

Ett postkolonialt perspektiv betonar språkets betydelse för skapandet av identiteter, institutioner och politik (Eriksson m.fl. 2002 s.17), att världen struktureras genom språkliga praktiker. Eriksson med flera menar att språket ses strukturerat kring binära oppositioner, vi och dem, man och kvinna, ljus och mörk, normalt och onormalt. Dessa ord ges mening genom dess kontrast. Förhållandet mellan antiteser som dessa är asymmetriska, eftersom vissa kontraster är dominerande och ges företräde över den andra som därmed ses som svagare och beroende av den andra (Eriksson m.fl. 2002 s.17). Förhållandet mellan vi och de andra visas i att vi motsvarar väst och associeras med attribut som civiliserad, upplyst och rationell. De andra förknippas med icke väst och kopplas samman med attribut som barbarisk, oupplyst och irrationell. Detta förhållande är delaktigt i skapandet och upprätthållandet av hierarkier (Eriksson m.fl. 2002, s.18). Vidare inbegrips förhållandet mellan kunskap och makt i postkolonialismen och därmed inkluderas begreppet diskurs som ett centralt sådant (Eriksson m.fl. 2002, s. 19). Makt finns inom diskurser genom att skapa "sanningar". Dessa "sanningar" gör att vi tar vissa "sanningar" för givna och därmed inte ifrågasätter dem utan erkänner dem som våra egna (Eriksson m.fl. 2002,s. 19).

Dipesh Chakrabarty talar om "*political modernity*", ett begrepp som grundas i och definieras utifrån rättssäkerheten av moderna institutioner med byråkrati och kapitalism. Rättssäkerheten, byråkrati och kapitalism är de mest dominerande strukturer som definierar tankar om nutidens samhällen. Vidare är medborgaren, staten och demokrati grundstenar i dessa samhällen. "*Political modernity*", som nutidens samhällen, är dominerat av europeiska begrepp från upplysningstidens politiska tänkare och deras teorier om samhället och ger idag en universell bild om vad människan ska vara. Chakrabartys kritiska postkoloniala perspektiv ser detta som problematiskt eftersom att upplysningens humanism, som den europeiska kolonisatören påstod sig främja utan att leva som han lärde, idag finns

och främjas på samma sätt. Detta globala arv definierar stora, om inte alla, delar av samhällsvetenskapen (Chakrabarty 2000, s.4). Visst är det viktigt att även se till de positiva effekterna som det globala arvet lett till, de adresserar problem med den moderna sociala rättvisan vilket är fundamentalt i varje samhälle. Det grundläggande problemet med samhällsvetenskapens nutida uppbyggnad är att det är just detta arv som överlevde, de andra arv som för länge sedan dött ut kan även de ha varit fundamentala men överlevde inte kolonialismen och imperialismen (Chakrabarty 2000, s. 5)

4 Metod och material

Uppsatsen syftar till att skapa förståelse för hur och varför EU förespråkar demokrati i stater som inte är medlemmar i unionen och den kritik som riktas mot att EU förespråkar demokrati utanför sina gränser. Beslutet om metodologiska val har gjorts på grund av att den beskrivande idéanalysen eller den förklarande idéanalysen inte ensamt är tillräckligt för att metodologiskt besvara uppsatsens övergripande syfte.

4.1 Metod

Det första steget i den beskrivande idéanalysen är att se vilka utmärkande drag som budskapet i materialet visar och vad idealtypen ska fånga. Därefter konstrueras idealtyper av olika sätt att försöka demokratisera. Idealtyperna används i analysen för att demokratiföreteelserna ska renodlas, de olika idealtyperna kräver en politisk teoretisk referensram (Bergström och Boréus 2012, s.150). I denna uppsats utgörs idealtyperna av tre olika modeller av förespråkande av demokrati. Dessa tre olika modeller är *leverage*, *linkage* och *governance* (Freyburg m.fl. 2015, s. 4) och presenteras nedan i stycke 4.1.1. och de sammanfattas även i tabell 1.1, denna tabell fungerar som tolkningsram för analysen (Beckman 2005, s.154, 173). Eftersom tabellen består av fyra olika nivåer, dessa är mål, utfall, kanal och verktyg. Vidare kommer dessa fyra nivåer att inkluderas i analysen av materialen i den utsträckning som materialet tillåter. Detta innebär att vid de citat som säger något om alla fyra nivåer kommer alla fyra inkluderas. Dock finns även relevanta och viktiga citat som ej inkluderar alla fyra och då kommer bara de nivåer som nämns i citatet presenteras i analysen. Sista steget i den beskrivande idéanalysen är att analysera, då presenteras olika citat från materialet som analysen argumenterar varför de ska vara inom ett visst ideal.

Den förklarande idéanalysen som är uppsatsens andra analysideal ger orsaksförklaringar till budskapens förekomst. Mer specifikt hur den sociala strukturen som individer lever i påverkar budskapens framkomst, i detta fall demokratinormen i materialet (Bergström och Boréus 2012, s. 147). Eftersom den funktionella idéanalysen inte är fokuserad på textanalys kommer den första beskrivande analysen utgöra grunden för den förklarande analysen (Bergström och Boréus 2012, s.147). Den förklarande idéanalysen ser inte till vad budskapet innehåller utan till de förslagsvis sociala, ekonomiska och intellektuella processer som budskapet blir en konsekvens av (Beckman 2005, s.81). Vidare nämner

Beckman (2005, s.82) att människans föreställning om budskapen eller idéerna är vad som påverkar deras handlande, relationen mellan skäl och handling. Dock betyder det inte att alla som har skäl kommer att handla (Beckman 2005, s.82). Denna uppsats gör en förklarande idéanalys i form av en ändamålsförklaring. Vid en ändamålsförklaring är inte sambandet lagbundet, istället måste analysen förklara det som ska förklaras (Beckman 2005, s.85). Sambandet gör att det finns skäl att åberopa att en viss grupp agerar på ett visst sätt. För att ändamålsförklaringen ska vara giltig måste även analysen ge svar på de motiv som aktörerna hade, som påstående (Beckman 2005, s.87).

4.1.1 Tre modeller utifrån vilka demokrati kan förespråkas

Linkage-modellen sker på samhällsnivå och fokuserar på socioekonomiska förutsättningar för demokrati, EU:s roll är begränsad till att stötta samhällsaktörer som ej är sammankopplade med statens regering (Freyburg m.fl. 2015, s. 14). Denna modell ser till grundantagandet att befolkningen i en stat kan intellektuellt delta i politiken (Freyburg m.fl. 2015, s. 15). Modellen bygger även på relationen mellan ekonomisk tillväxt och social utveckling, genom ”*bottom-up*” faktorer kan chanserna för att demokrati ska upprätthållas ökas. EU förespråkar ekonomisk tillväxt genom specifik ekonomisk integration med partnerstaterna (Freyburg m.fl. 2015, s.16). *Linkage*-modellens effektivitet påverkas även av att EU stöttar partnerstaten med utbildning i samhällen, även detta ökar chanserna att demokrati upprätthålls (Freyburg m.fl. 2015, s. 16), dessa två påverkande faktorer är indirekta. Direkt påverkande faktorer är då EU ger ekonomisk eller materiell stöttning till offentliga-serviceorganisationer eller partier som är för demokrati (Freyburg m.fl. 2015, s. 16).

Leverage-modellen är en direkt påverkande strategi som är fokuserad till statens styrelseskick (Freyburg m.fl. 2015, s. 17). Denna modell anser att politiska processer är formade av styrande politiska aktörers intressen och strategier. Politisk förändring kan därför introduceras från externa partners genom att erbjuda dessa styrande politiska aktörer attraktiva förmåner, dessa förmåner får dock inte överskrida motsvarande kostnader för överenskommelsen (Freyburg m.fl. 2015, s. 17). För att skapa institutionell reform genom *leverage*-modellen används konditionalitet som verktyg, detta kan uppfattas som en förhandlingsprocess mellan EU och partnerstaternas politiska aktörer. EU använder belöning när partnerstaterna når processernas delmål (Freyburg m.fl. 2015, s. 18). En effektiv *leverage*-modell definieras som när en stat tar sig an demokratiska reformer, enligt EU:s krav, och om de ekonomiska förmånerna är större än de nationella antagningskostnaderna.

Leverage-strategins olika förmåner kan vara konkreta (materiella och politiska) eller icke-konkreta (sociala eller symboliska), Freyburg med flera (2015, s.18) menar att de konkreta förmånerna är ett grundkrav för att modellen ska fungera. De konkreta förmånernas effektivitet påverkas av storlek, större förmåner korrelerar med att de bli mer effektiva (Freyburg m.fl. 2015, s.18).

Större förmåner påverkar även förmånernas trovärdighet och chans till upprätthållning (Freyburg m.fl. 2015, s. 19).

Governance-modellen är tillskillnad från *linkage*- och *leverage*-modellerna inte baserad på demokratiteori och är ett nytt koncept som grundas i institutionell teori (Freyburg m.fl. 2015, s. 19). Modellen fokuserar på demokratisk *governance*, specifikt de fundamentala demokratiska principerna så som transparens, ansvarsutkrävning och deltagande (Freyburg m.fl. 2015, s.20-21). EU:s samling om allmänna rättigheter och skyldigheter utgör grunden för modellen och institutionalisering av samarbetet klargör vilka influenser som EU ämnar inkludera, dessa influenser är specifika för vilken sektorer som avtalet fokuseras kring (Freyburg 2015 m.fl., s. 21).

Tabell 1.1 Tre modeller utifrån vilka demokrati kan förespråkas

	<i>Linkage</i>	<i>Leverage</i>	<i>Governance</i>
Mål	Samhället	Statskick	Sektorn
Utfall	Demokratisk kultur	Demokratiska institutioner	Demokratisk styrning
Kanal	Transnationell	Mellanstatlig	Överskridande av regeringsgränser
Verktyg	Socialisation	Konditionalitet	Lärande/ socialisering

4.2 Material

Vid 1957 skrevs Romfördraget på av Europas tidigare koloniserare, detta för att stödja kolonier och utomeuropeiska territorier (Internationellt Samarbete och utveckling 2014, s.3). Detta fördrag lade grunden till EU:s företrädare Europeiska gemenskaperna som skapades år 1967. Organisationens främsta mål är att skydda och stärka fred och frihet (Manners 2002, s.241). Detta var det första fördrag som påverkade EU:s externa relationer. Idag finns det tre geografiska och tre tematiska finansieringsinstrument mellan EU och utomeuropeiska territorier (Internationellt Samarbete och utveckling 2014, s.3). De tre geografiska är europeiska utvecklingsfonden, finansieringsinstrumentet för utvecklingsarbete och det sista instrumentet är europeiska grannskapsinstrumentet, det instrument som denna uppsats undersöker. Det europeiska grannskapsinstrumentet är det finansiella övergripande programmet som europeiska grannskapspolitiken inkluderas i (Manners 2002, s.7). De tre tematiska finansieringsinstrumenten är demokrati och

mänskliga rättigheter, stabilitet och fred och kärnsäkerhetsarbete (Manners 2002, s.7). Genom dessa sex finansieringsinstrument finansieras ett flertal externa program och avtal.

Den europeiska grannskapspolitiken kontrollerar EU:s externa relationer med de närmsta östra och södra grannländerna. De grannländer som inkluderas av europeiska grannskapsinstrumentets ramverk och därmed täcks av grannskapspolitiken är Algeriet, Armenien, Azerbajdzjan, Vitryssland, Egypten, Georgien, Israel, Jordanien, Libanon, Libyen, Republiken Moldavien, Marocko, Syrien, Palestina, Tunisien och Ukraina (European External Action Service). Vitryssland, Libyen och Syrien har ännu inte skrivit på avtalet som sträcker sig från 2014–2020 och avtal mellan EU och Algeriet är under förhandling. Den europeiska grannskapspolitiken har reviderats efter arabiska våren, 2011 och 2015, revideringen 2011 resulterade i en ny version av ramverket och principen ”*more for more*” (European External Action Service). Principen ”*more for more*” tillämpar partnerstaternas demokratiseringsprocesser, mer demokratisk utveckling belönas med mer ekonomiskt stöd (ENP revidering 2011). Europeiska grannskapsinstrumentet stöttar partnerstaterna kontinuerligt genom avtalen och budgeten för ekonomiskt stöttande medel för åren 2014–2020 är 15 miljarder Euro (European External Action Service).

Under de senare åren har vissa av partnerstaterna gått igenom radikala förändringar och utmaningar, partnerstaternas säkerhet, välfärd och stabilitet har påverkats mycket (European External Action Service). De europeiska grannskapspolitiska avtalen förnyades senast 2014 och gäller till 2020, redan 2015 i november kom dock en revision som gör att avtalen tydligare ska följa EU:s globala strategi. Det innebär att avtalen ännu tydligare kommer att stabilisera de påverkade grannstaterna genom samarbete (European External Action Service).

Den europeiska grannskapspolitiken implementeras och kontrolleras genom specifika handlingsplaner för varje grannstat. Handlingsplanerna sammanställs av European External Action Service och EU kommissionen för projektets styrelse och de släpps en gång per år.

Denna uppsatsens material kommer att utgöras av fyra externa förordningar och regleringar. EU:s förordningar är en bindande rättsakt som alla EU-medlemmar ska tillämpa i sin helhet (Europa.eu). Det första som är mest övergripande är EU:s fördrag om Europeiska unionen, ett fördrag är ett bindande avtal mellan EU-länderna och från detta avtal kommer avdelning V (5) användas eftersom denna avdelning är Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder och särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Fördrag om Europeiska unionen 2016). Det andra materialet kommer utgöras av ett strategiskt ramverk och handlingsplan över hur demokrati och mänskliga rättigheter ska finnas med i EU-policy (Strategiskt ramverk och handlingsplan 2012). Det andra materialet kompletteras med förordningen om Unionens instrument för demokrati och mänskliga rättigheter (2014).

De sista materialen kommer utgöras av EU:s granskning av den europeiska grannskapspolitiken (2015) som är en reviderad och enhällig kommunikation om hur projektet ska arbeta och fungera efter 2015, tillsammans med europeiska

granskapsinstrumentets ramverk om hur finansieringsinstrumentet ENI ämnar handla i externa relationer (European Neighbourhood Instrument, regulation 232/2014).

5 Analys

5.1 Beskrivande idéanalys

I detta första analyserande stycke har representativa citat inkluderats. Det första materialet som analyseras är EU:s fördrag om Europeiska unionen. Detta fördrag innehåller bestämmelser för vad EU som organisation får och bör göra. Fördragets bestämmelser utgör grunden för hur de andra materialen får handla i externa relationer. I artikel 8 nämner fördraget:

The Union shall develop a special relationship with neighbouring countries, aiming to establish an area of prosperity and good neighbourliness, founded on the values of the Union and characterised by close and peaceful relations based on cooperation.

Formuleringen ”founded on the values of the Union” är särskilt viktigt att se till eftersom denna formulering innebär att externa relationer måste bygga på samma värderingar som EU. Vilket då kan tolkas som konditionalitet vilket är *leverage*-modellens verktyg. Eftersom ”relationship with neighbouring countries” nämns kan kanalen som används avgränsas till antingen *leverage*- eller *governance*-modellen eftersom de ser till modellernas karaktärer av att vara relationer mellan stater och överskridande regeringsgränser, se tabell 1.1 under metodstycket för att se ramverket. I detta citat kan inte mål och verktyg utläsas eftersom citatet inte säger något om dessa. Sammanfattningsvis kan därför detta citat främst placeras inom *leverage*-modellen.

I avdelning fem av fördraget finns bestämmelser om unionens yttre åtgärder och särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Artikel 21, paragraf 1 beskrivs de värderingar som nämns i artikel 8:

The Union's action on the international scene shall be guided by the principles which have inspired its own creation, development and enlargement, and which it seeks to advance in the wider world: democracy...

I detta citat är EU:s konditionalitet det mest utmärkande, att den externa relationen ska utgå från principer som legat till grund för unionens tillblivelse ställer krav och villkor på vad relationerna ska innefatta. Vidare innebär det att även detta citat ämnar se till att förespråka demokrati utifrån *leverage*-modellen

eftersom verktyget är konditionalitet. Detta specificeras i samma artikel (21) paragraf 2(b) som nämner att unionen ska arbeta för att ”consolidate and support democracy, the rule of law, human rights and the principles of international law”. Genom detta citat kan mål och utfall tolkas som demokratiska institutioner och statskick på nationellnivå, vilket innebär att *leverage*-modellens strategi används.

Det andra materialet som analyseras utgörs av ett strategiskt ramverk och en handlingsplan över hur demokrati och mänskliga rättigheter ska finnas med i EU-policy (Strategiskt ramverk och handlingsplan 2012). Mänskliga rättigheter ligger till grund för all EU-policy och vidare nämner detta material ”Human rights are universally applicable legal norms” och ”Democracy is a universal aspiration” (Strategiskt ramverk och handlingsplan 2012, s. 1). Dessa citat syftar främst till att förmedla universella värden, att alla stater strävar efter att vara demokratiska, respekterande av mänskliga rättigheter och EU:s normativa värden. I dessa citat är utfallet och målet syftande till demokratisk styrning av stater och hela sektorn, och passar därför in under *governance*-modellen, se tabell 1.1 under metodstycket.

Artikel 1(a) beskriver bestämmelser över hur demokrati ska förespråkas:

...supporting, developing and consolidating democracy in third countries, by enhancing participatory and representative democracy, strengthening the overall democratic cycle, in particular by reinforcing an active role for civil society within this cycle, and the rule of law, and improving the reliability of electoral processes...

Detta citat syftar till att demokrati ska ha en aktiv roll i samhället vilket inkluderar *linkage*-modellens mål. Även *linkage*-modellens utfall kan uttolkas genom att en demokratisk kultur skapas vilket kan innebära att statens medborgare stöttar de demokratiska processer som *linkage*-modellens strategi önskar.

Det strategiska ramverket för demokrati och mänskliga rättigheter (2012) nämner i citatet nedan att europeiska grannskapspolitiken fokuseras mot lokala samhällen:

...the EU has firmly committed itself to supporting a comprehensive agenda of locally-led political reform, with democratic and human rights at its centre...

Vidare kan detta tolkas som att de europeiska grannskapspolitiska avtalen ska fokuseras mot *linkage*-modellens tillvägagångsätt eftersom demokratiseringsprocessen ska vara lokalt grundad i staternas samhällen. Vidare förtydligar förordningen om Unionens instrument för demokrati och mänskliga rättigheter (2014) i artikel 2 hur den lokala processen ska specificeras:

...reinforcing local democracy by ensuring better cooperation between civil society organisations and local authorities, thus strengthening political representation at the level closest to the citizens...

Detta förtydligar hur EU ämnar se att den lokala demokrati processen ska fungera. Eftersom *linkage*-modellens verktyg är socialisering med icke-officiella organisationer bör detta citat falla under *leverage*-modellen, vars utfall istället är demokratiska institutioner.

De sista materialen utgörs av en granskning av den europeiska grannskapspolitiken (2015) tillsammans med förordningen om finansieringsinstrumentet ENI (Regulation 232/2014), som finansierar den europeiska grannskapspolitiken. I förordningen om ENI (art. 1 2§ (a)) beskrivs demokratiseringsmålen såsom:

...establishing deep and sustainable democracy, promoting good governance, fighting corruption, strengthening institutional capacity at all levels and developing a thriving civil society including social partners...

Denna paragraf kan tolkas utifrån *leverage*-modellen eftersom utfallet är att stärka institutionella kapaciteter men kan även ses utifrån *linkage*-modellen eftersom den paragrafen även ser till utveckling utifrån samhällsnivå. Vidare beskrivs, i annexet, prioriteringar för unionen under denna förordning: "support to civil society actors and to their role in reform processes and democratic transitions". Detta citat faller därför in under *linkage*-modellen eftersom det beskriver stöttning till civila samhällsaktörer. Artikel 2 nämner även i 1§ (b) att integration ska ske genom *governance*-modellens strategi:

...achieving progressive integration into the Union internal market and enhanced sectoral and cross-sectoral cooperation, including through legislative approximation and regulatory convergence towards Union and other relevant international standards, and improved market access including through deep and comprehensive free trade areas, related institution-building and investment, particularly in interconnections...

Paragrafen beskriver partnerstaternas integration i unionens marknad genom samarbete i sektorn. *Governance*-modellen ämnar demokratisera genom att socialisera och lära demokratisk styrning till partners som överskrider regeringsgränserna. Samarbete över sektorn som genom "legislative approximation and regulatory convergence towards Union and other relevant international standards" kan tolkas som om socialisering och lärande av EU:s och internationella värden och standards och demokratisk styrning är ett av dessa värden.

I granskningen av europeiska grannskapspolitiken (2015, s.5) nämns:

The incentive-based approach ("More for More") has been successful in supporting reforms in the fields of good governance, democracy, the rule of law and human rights where there is a commitment by partners to such

reforms. However, it has not proven a sufficiently strong incentive to create a commitment to reform, where there is not the political will. In these cases, the EU will explore more effective ways to make its case for fundamental reforms with partners, including through engagement with civil, economic and social actors...

Enligt de tre olika modellerna kommer även detta citat att hamna under *linkage*-modellen eftersom handlingarna inkluderar civila, ekonomiska och sociala aktörer, ej officiella aktörer, se tabell 1.1 under metodstycket. Genom att sprida demokrati enligt *linkage*-modellen innebär det att relationer som finns mellan EU och dess grannstater blir ytterligare intressanta, med andra ord socialiseringen mellan transnationella aktörer, precis som citatet säger med "...a commitment by partners to such reform.". Detta kan då på samhällsnivå förespråka en demokratisk kultur som gör att befolkningen i en stat får kunskap om demokrati och dess betydelse.

Sammanfattningsvis kategoriserades citat från materialen flest gånger under *linkage*- och *leverage*-modellerna, av 10 representativa citat har 4 citat placerats under *leverage*-modellen, 4 citat under *linkage*-modell och 2 citat under *governance*-modellen. Utifrån den beskrivande analysen är resultatet att EU:s förespråkande av demokrati i externa relationer görs enligt främst *linkage*- och *leverage*-modellerna. Detta innebär att EU förespråkar demokrati i externa relationer genom att se till samhället och statsstyret som mål, att skapa samhällskultur och institutioner som är demokratiska, att kanalerna för att förespråka är transnationella och mellanstatliga och slutligen att socialisering och konditionalitet är verktygen för att demokratisera.

5.2 Förklarande idéanalys

Den förklarande analysen består av två delar, den första delen analyserar de skäl och motiv enligt ändamålsförklaringen som är relevanta för att legitimera funktionen av demokratikrav i EU:s externa relationer. Därefter kommer andra delen av den förklarande analysen att analysera och lyfta fram den kritik som uttrycks av förespråkandet av demokrati i EU:s externa relationer.

5.2.1 Skäl till funktionen av demokratikrav i EU:s externa relationer

Med utgångspunkt i att EU skapades efter andra världskriget, som var ett nationalistiskt, barbariskt krig och folk mord, är ambitionen för EU-kommissionen att samla resurser för att skydda och stärka fred och frihet (Manners 2002, s.241). Snart efter att EU skapats skrevs Köpenhamnsdeklarationen under 1973. I Köpenhamnsdeklarationen inkluderades principerna om demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter och social rättvisa som universella normer (Manners 2002, s.241). När Europa stabiliserades efter andra världskriget sammanfattades

normativa principer (Granskning av ENP 2015, s.2). Principerna från Köpenhamnsdeklarationen är idag även grundprinciper för EU:s externa relationer (Strategiskt ramverk och handlingsplan 2012, s. 1). Till följd av att EU stabiliserades med dessa principer kan det tolkas som om EU anser sig ha ett demokratiskt mandat att stabilisera med samma normativa grund som EU i externa partnerstater (Strategiskt ramverk och handlingsplan 2012, s. 4). EU som normgivare är ett samfund med normer som formar medlemsstaternas identitet, därmed har EU möjlighet och kapacitet att normativt influera andra stater utanför samfundet, för att sprida samfundets normativa standard (Björkdahl 2012, s 83).

Att förespråka normativa värden i stater utanför EU innebär en normativ makt (Manners 2002, s.241). Utifrån uppfattningen om att EU är en normativ stormakt kan det tolkas som om detta är ett av de mest legitimerande skälen till att förespråka normer i externa relationer. Fred och frihet ska spridas för att andra delar av världen ska göra samma normativa resa som Europa efter andra världskriget. Skälen till att förespråka demokrati grundas i att de normer som sprids är legitimerade av medlemsstater, normerna kan då tolkas få erkännande i internationella sammanhang. Normerna som förespråkas, definierar vad en stats identitet är (Björkdahl 2012, s. 82). Detta leder till att normerna som sprids har föreskrivande aspekter som uttrycker värden som i sin tur skapar rättigheter och skyldigheter för statens styre och medborgare (Björkdahl 2012, s. 82).

Manners (2002, s.239) förklarar den normativa makten i jämförelse med Europas civil och militära makt historiskt och sammanfattningsvis anser författaren att den normativa makten är viktigare eftersom den inte ser till kapaciteter utan idémässiga karaktärer som formar vad som är normalt i internationella förhållanden. EU har därefter genom flertalet deklARATIONER, fördrag, policys, kriterier och villkor utvecklat fem övergripande normativa områden (Manners 2002, s.242). Dessa fem är fred, frihet, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter. Vidare kan EU genom sin normativa makt därför definiera och forma hur stater ska vara normativt uppbyggda enligt EU:s åsikt.

Ett annat essentiellt skäl till demokratikravens funktion i externa relationer är att demokrati tillhör de normativa principer som anses vara universellt goda normer. Flertalet gånger i materialen nämns demokrati och mänskliga rättigheter som universella värden och en universell strävan (Strategiskt ramverk och handlingsplan 2012, s. 1, 3,7 och 24) (Granskning av ENP 2015, s.2 och 5) (Regulation 232/2014, art. 1) (Fördrag om Europeiska unionen 2016, art. 3 och art. 21). Främsta skälet för att förespråka demokrati är därför i grunden kopplat med EU:s principiella karaktärsdrag som är demokrati, rättssäkerhet, civil rättvisa och mänskliga rättigheter (Manners 2002, s. 242). Det strategiska ramverket och handlingsplanen för demokrati och mänskliga rättigheter (2012, s. 2) beskriver att EU ämnar förhindra kränkningar av mänskliga rättigheter i världen och för att förebygga ett samhälle som inte accepterar kränkningar av mänskliga rättigheter krävs normativa principer som demokrati och rättssäkerhet. Vidare nämner även EU (Strategiskt ramverk och handlingsplan 2012, s. 2) att demokrati inte kan fungera utan vissa grundläggande rättigheter så som yttrandefrihet, åsiktsfrihet och organisering- och etableringsrättigheter.

Mänskliga rättigheter och upprätthållandet av dessa fundamentala principer är EU:s normativa grund, men det är även en förutsättning för att EU:s internationella relationer är och blir legitimerade av omvärlden (Manners 2002, s. 241). EU har därför format sin externa policy runt Europeiska konventionen om mänskliga rättigheter och fundamentala friheter (ECHR) och Universella deklARATIONEN om mänskliga rättigheter (UNHR). Innebörden om dessa värden inte hade funnits med i EU:s externa relationer blir att Europa endast påtalar hur andra stater ska fungera och vara uppbyggda, vilket är en för stor påminnelse om kolonialiseringen (Manners 2002, s. 242).

Följande skäl för demokratiseringen är att minska fattigdom och instabilitet. EU nämner (Granskning av ENP 2015, s.2) (European External Action Service) att förhållandena och omständigheterna för många grannstater har radikalt förändrats den senaste tiden. Detta gör att den europeiska grannskapspolitiken måste sträva efter mer effektiva partnerskap som gör att EU kan fortsätta bedriva sina intressen, vilket inkluderar förespråkande av mänskliga rättigheter och demokrati (Granskning av ENP 2015, s.2). Europas grannskap inkluderar några av de fattigaste och mest instabila staterna i världen (Haukkala 2012, s.159). Eftersom medlemskap i EU inte är aktuellt att erbjuda till dessa stater ämnar EU sprida normer och värderingar genom samarbete. Europeiska grannskapspolitiska avtalen är ett resultat av dessa tankar, där samarbete kan förbättra och förstärka relationer och närmare integrera staterna på en normativt lika grund (Haukkala 2012, s.160). Om grannstaterna implementerar reformerna som EU kräver i avtalet blir belöningen ekonomisk integration, samarbete och stöttning. Avtalen som kontrollerar samarbetet är inte förhandlingsbara för partnerstaterna, som endast har möjlighet att påverka de specifika och individuella handlingsplanerna. 2009 lanserades även *Eastern Partnership* som jämfört med europeiska grannskapspolitikens avtal är ett multilateralt avtal som vill främja EU-normer i partnerstaternas nationella lagstiftning och praktik (Haukkala 2012, s.161). Haukkala (2012, s. s.164) nämner även att EU:s roll som normspridare ofta konkurrerar med andra stater som på samma sätt vill integrera sina värderingar och normer. Det självklara exemplet i östra Europa är Ryssland, som till skillnad från EU inte har några problem med att erbjuda ekonomiska fördelar till auktoritära stater, vilket inte EU stöttar (Haukkala 2012, s.163-164).

Det sista skälet som presenteras i denna analys är demokratisering för att skydda från eller konkurrera ut auktoritära stater som gynnas på de svaga partnerstaterna. Vidare kan detta enligt Björkdahl och Elgström (2015, s. 135) ses i att normtagaren ofta uppfattas som en passiv mottagare av normer, i detta fall ses det i att de svaga staterna inte kan stå upp mot auktoritära staters makt, vilket leder till att EU måste skydda. I det strategiska ramverket och handlingsplanen (2012, s. 1) beskriver EU att demokrati och mänskliga rättigheter inte kan tas för givet, deras universella natur är ifrågasatt med anledning av kulturella skillnader, och auktoritära stater utnyttjar moderna informationskällor för att genom dessa teknologiska kommunikationskanaler kräva ut makt. Vidare kan det tolkas som

om detta stycke används som legitimerande skäl till att EU bör sprida sina normativa övertygelser.

Europeisk extern policy i framförallt södra grannskapet har under flera år blivit påverkade av auktoritära närliggande staters envishet (Musu 2012, s. 174). De reformer som EU ämnar implementera i den europeiska grannskapspolitikens grannstater kan leda till att svaga stater blir starkare, vilket då vidare kan göra att de auktoritära staterna förlorar en del av sin makt. Frånvaron av politiskt medvetna, aktiva och starka stater som dessutom är allierade med beväpnad makt och stora ekonomiska spelare gör att dessa auktoritära stater kan överleva (Musu 2012, s.174). EU:s påverkan på dessa svaga stater är därför en viktig grund i hur maktbalansen fördelas i grannstaternas områden. Framförallt är mellanöstern ett område där auktoritära stater under många år lever på svaga stater, vidare kan man även tolka detta som om betydelsen av att ha med EU som partner blir därför väsentlig för upprätthållandet av medborgerliga, civila rättigheter så som demokratiskt styre och rättssäkerhet.

Sammanfattningsvis nämns i denna del av analysen fyra skäl till varför EU förespråkar demokrati i stater som inte är medlemmar i unionen, dessa fyra är att EU bör sprida normer eftersom samfundet är en normativ stormakt, att det är universellt legitimerade normer som sprids, att staterna är fattiga och instabila och sist skydda och konkurrera ut auktoritära stater i grannskapet.

5.2.2 Kritik mot funktionen av demokratikrav i EU:s externa relationer

Den sista delen av analysen lyfter fram kritik, från ett postkolonialistiskt perspektiv, mot funktionen av demokratikraven i EU:s externa relationer.

Som nämns i första delen av den förklarande analysen påtalar EU i det strategiska ramverket och handlingsplanen (2012, s. 1) att den tvingande makten från auktoritära stater har ökat och att dessa auktoritära stater ifrågasätter demokrati och mänskliga rättigheters universalism. Vidare ska då EU stärka dessa grundläggande principer och se till att de blir realiserade för alla. Ur ett postkolonialistiskt perspektiv kan det tolkas som om EU då ses som ”hjälten” som räddar de svaga, instabila och fattiga grannstaterna. Språket i detta material visar då på binära oppositioner, stark och svag, som nämns under teoristycket skapas det mening i orden genom att det finns en kontrast som är mer eller mindre eftersträvningsbart. Den opposition som är dominerande ges företräde över den andra som definieras beroende till den dominerande (Eriksson m.fl. 2002 s.17). Sett ur ett postkolonialistiskt perspektiv blir denna dynamik belyst med väst och världen, där väst associeras med mer förmånliga attribut och därför uppfattas som den starkare parten, vilket skapar och upprätthåller makthierarkier (Eriksson m.fl. 2002, s.18).

I normspridningsprocesser nämner Björkdahl och Elgström (2015, s. 133) att detta förhållande, mellan normtagare och normgivare, är asymmetriskt. Processen mellan normexport och normimport kan då uppfattas som om normgivaren

privilegieras på bekostnad av normtagaren. EU som normativ stormakt och grannstaterna som passiva, svaga. Detta är dock fel, som nämns under teoristycket, ska inte normtagaren ses som en passiv part (Björkdahl och Elgström 2015, s.136). Normtagaren är ansvarig för att välja normer som är passande format mellan de importerade- och lokalt befintliga normerna. I granskningen av den europeiska grannskapspolitiken (2015, s. 7) nämns att de individuella handlingsplanerna ska vara utformade från förhållandena i varje specifik stat och att EU alltid kommer söka konstruktivt engagemang från grannstaterna. Vidare är det konstruktiva engagemanget från grannstaterna påverkat av att all extern verksamhet ska ske enligt EU:s fundamentala principer, så som demokrati och mänskliga rättigheter (Fördrag om Europeiska unionen 2016, art. 21).

Normspridningslitteraturen fokuseras ofta till att det är goda normer som sprids och att de därför är indirekt legitimerade (Björkdahl och Elgström 2015, s. 134). Vidare menar författarna att Europa förblindas av sin exceptionalism, vilket betyder att Europa själv uppfattar sina normer som exceptionella och de enda rätta, och ger inte andra stater rätt till att definiera och lansera sina egna normativa ramverk (Björkdahl och Elgström 2015, s 134).

Att EU:s roll är normativt exporterande är paradoxalt eftersom Europa är kontinenten som en gång styrde världen under imperialismen (Manners 2002, s.237). Är det efter imperialismen rimligt att återigen exportera normer som Europa anser vara rätt, bör inte normtagarstater få definiera sina egna normer. Eftersom EU är övertygat om att sprida och forma internationella normer innebär detta även att EU genom externa relationer kan forma stater till vad EU önskar att de ska vara. Resonemang som dessa är ur ett postkolonialistiskt perspektiv ifrågasatt eftersom de på samma sätt som imperialismen och kolonialismen bygger på att Europa vet bättre och därför har rättighet att kräva att andra stater ska agera på samma sätt.

I granskningen av den europeiska grannskapspolitiken (2015, s.2) nämns att EU och grannstaterna tillsammans kan bygga mer effektiva partnerskap och på så sätt kan EU driva sina intressen, vilket bland annat inkluderar demokrati och mänskliga rättighet. Genom att förespråka sina intressen och normativa förståelser kan det ur ett postkolonialistiskt perspektiv tolkas som om de lokala normativa uppfattningarna inte är tillräckliga, detta gör att det återigen sprids europeiska tänkares uppfattningar som därmed tar över lokala tänkare. Chakrabarty talar om att många samhällen och stater fortfarande är dominerade av europeiska definitioner av begrepp och uppfattningar, vilket definierar vad samhällsvetenskapen ska innefatta (Chakrabarty 2000, s.4). Det grundläggande problemet hävdar Chakrabarty är att europeiska tänkare inte alltid har definierat vad samhällskapen ska innefatta utan de europeiska tänkarna är de som överlevde kolonialiseringen och imperialismen (Chakrabarty 2000, s. 5). Från denna uppsatsens perspektiv kan det tolkas som om EU återigen manar till att grannstaterna ska anta europeiska värden och normer, vilket då kan komma att begränsa de lokala samhällsvetarna. Detta innebär ett förhållande mellan makt och kunskap som innebär skapandet av ”sanningar” (Eriksson m.fl. 2002, s. 19).

”Sanningarna” gör att vissa ”sanningar” tas för givet och inte ifrågasätts utan endast erkänns som egna, vilket visar på en tydlig maktstruktur.

Det blir ytterligare problematiskt när normer sprids genom europeiska grannskapspolitikens nya princip ”*more for more*”, som innebär att utvecklingsstater belönas med ekonomisk stöttning då de fortare utvecklas enligt EU-normerna (ENP revidering 2011). Genom att belöna normativ förändring skapas en normativ förändringsprocess som minskar det faktiska antagandet av normerna (Björkdahl 2012, s. 84). Att skynda den normativa förändringen visar på lite förståelse för normativ utveckling och den kontext som EU-normerna exporteras från *Linkage*-modellen ämnar skapa demokratisk kultur i normtagarens samhällen genom socialisering med icke-statliga organisationer. Om denna lokala process skulle påskyndas finns det stora chanser att normerna istället blir förkastade och motarbetade (Björkdahl 2012, s.96) (Björkdahl och Elgström 2015, s. 148). Istället för att påskynda den normativa förändringen kan normgivare inkludera normtagaren i normspridningsprocessen, vilket då visar på att normtagarstaten är mer sannolik att faktiskt anta normerna. EU har tidigare erbjudit medlemskap, detta kan även innebära att troligheten för att normer ska antas ökar (Björkdahl 2012, s. 83). I europeiska grannskapspolitikens grannstater finns inte detta alternativ vilket innebär att grannstaterna inte har samma motiv att implementera normerna (Björkdahl et al. 2015, s.39).

Avslutningsvis är den sista kritiken som kommer tas upp i denna analys saknandet av reflektion över hur normspridningen ska gå till och hur normtagarens nya identitet ska konstrueras (Björkdahl 2012, s.80).

I materialet som granskar den europeiska grannskapspolitiken (2015, s.7) presenteras EU:s förståelse för den kontext som normerna appliceras på. Detta beskrivs genom att förklara att etniska, religiösa och kulturella identiteter spelar en avgörande roll i hur samhällen fungerar. Vidare nämns det att EU därför ska inkludera relevanta medlemmar av samhället och sociala partners i största mån, det förtydligas dock inte om detta är under förhandlingarna av avtalet eller om det är under implementeringen av normerna. Den problematiska kontext som EU hänvisar till benämner främst Björkdahl och Haukkala. För det första talar Haukkala om att det saknas förståelse för ”spelplanen”, vilket kan tolkas som de område som normerna ska exporteras till, det finns för lite kunskap om den kontext som normerna ska exporteras till (Haukkala 2012, s. 160). För det andra menar Björkdahl att det finns en kommunikationsbrist när normerna exporteras. Det finns ofta en förändring av normernas betydelse under exporten, vilket gör att normerna inte uppsattas lika som i normgivarstaten (Björkdahl 2012, s. 96). I vissa fall kan då normspridningen istället bli motarbetad och förkastad istället för att de antas, vilket författaren då visar på att de är teoretiskt universellt eftertraktade men i praktiken finns det en motsättning som måste inkluderas och tas hänsyn till vid normspridningens konstruktion (Björkdahl 2012, s.96).

Sammanfattningsvis redogör denna del av analysen för den kritik som riktas mot att EU förespråkar demokrati utanför sina gränser ur ett postkolonialistiskt

perspektiv. Kritiken kan kategoriseras in i fyra olika delar och dessa delar är det asymmetriska förhållande som finns mellan normgivare och normtagare, Europas exceptionalism som upprätthåller maktstrukturer, att EU påskyndar normspridningen och sist saknandet av reflektion över normspridningen, dess konstruktion och den kontext som normspridningen ska exporteras till.

6 Resultat och diskussion

Uppsatsen syftar till att skapa förståelse för hur och varför EU förespråkar demokrati i stater som inte är medlemmar i unionen och den kritik som riktas mot att EU förespråkar demokrati utanför sina gränser. Genom både beskrivande och förklarade idéanalys har uppsatsens analys lyckats svara på, genom ett normspridningsperspektiv, hur demokratiförespråkandet görs och vilka skäl som EU uppger till varför de förespråkar demokrati. Även den allmänna kritik som uttrycks mot dessa skäl har presenterats med ett postkolonialistiskt perspektiv.

Sammanfattningsvis har uppsatsens tre frågor har kunnat besvaras:

1. *Hur förespråkas demokrati i EU:s externa avtal?*

På basis av den beskrivande analysen och Freyburg med fleras ramverk kan första frågan besvaras med att demokratiseringen sker genom främst karaktärerna som *linkage-* och *leverage-*modellerna står för. Det innebär att demokratiförespråkandet sker genom att ha samhället och statsstyre som mål, att skapa samhällskultur och institutioner som är demokratiska, kanaler för att förespråka är transnationella och mellanstatliga relationer och slutligen att socialisering och konditionalitet är verktygen för att demokratisera.

2. *Vilka skäl för demokratiförespråkandets funktion finns i den europeiska grannskapspolitiken?*

Den förklarande analysens resultat presenterar fyra skäl för demokratiförespråkandets funktion i EU:s externa material, specifikt europeiska grannskapspolitiken. Dessa fyra skäl är att EU bör sprida normer eftersom samfundet är en normativ stormakt, att det är universellt legitimerade normer som sprids, att staterna är fattiga och instabila och sist skydda och konkurrera ut auktoritära stater i grannskapet.

3. *Vilken kritik uttrycks mot demokratiförespråkandets funktion i den europeiska grannskapspolitiken?*

Den förklarande analysens andra dels resultat består av den kritik som uttrycks i största allmänhet uttrycks mot de skäl som ges till demokratiförespråkandets funktion. Den kritik som presenteras utifrån materialet, tidigare forskning, analysen och det postkoloniala perspektivet nämner asymmetriska förhållande mellan normgivare och normtagare vilket gör att normtagare inte får definiera sina normramverk själv, Europas exceptionalism som skapar binära oppositioner som upprätthåller maktstrukturer, EU påskyndar normspridningen med principen

”*more for more*” och sist är saknandet av reflektion över normspridningen, dess konstruktion och den kontext som normspridningen ska exporteras till.

Den beskrivande idéanalysen visar i denna uppsats resultat att *linkage*- och *leverage*-modellerna är de som främst återkommer i materialen, vilket inte kan på en högre analysnivå ses i liknande komponenter eftersom materialet, ramverket och min indirekta påverkan som författare har bidragit och format resultatet.

Den förklarande idéanalysens slutsats presenterar skäl såsom EU som normativ stormakt och universellt legitimerade normer, liknande komponenter som de ovan presenterade kan troligen återfinnas i EU:s andra externa relationer och förmodligen även i andra internationella samfund och stater som också ämnar sprida normer och värderingar. På liknande sätt kan då denna uppsats fall av EU:s förespråkande av demokrati ersättas med en annan norm, normgivare eller normtagare men ändå påverkas och inkludera liknande komponenter. En faktor som måste vara konstant för att komponenterna ska finnas är förhållandet mellan normgivare och normtagare. Det kan sammanfattningsvis ses att de tre svar som denna uppsats presenterat utgår från ett asymmetriskt förhållande mellan normgivare och normtagare, följaktligen har dessa komponenter visats delvis på grund av att förhållandet var ojämnt. På samma sätt kommer det kritiska resultatets komponenter kunna vara liknande i andra normspridningsförhållande.

Avslutningsvis har denna uppsats inte ämnat förespråka en ideologisk sida utan endast presenterat de olika skäl och den kritik som finns, på enda sidan finns universalistiskt perspektiv på normspridning och på den andra konstruktivism och specifikt ett postkolonialistiskt perspektiv på normspridning. Beroende på vilken ideologisk ställning en person har kommer skälen och kritiken uppfattas som legitima eller icke.

EU:s grannskap påverkas idag till stor del av instabila förhållanden och radikala förändringar. Grannskapet behöver stöttning och hjälp för att stabilisera och i framtiden återbygga samhällen. Detta anser jag skulle vara passande att undersöka vidare i framtiden, att specifikt se till den roll som EU kan komma att ha i denna återuppbyggnad. Även att vidare undersöka fler av de normer som EU kallar universella i sina avtal med externa stater och se till om komponenterna i denna uppsats kan återfinnas i andra normspridningsprocesser. Till sist skulle det vara intressant att även se till EU:s andra finansieringsinstrument, då normerna kommer vara de samma men partnerstaterna olika.

7 Referenser

- Beckman, Ludvig. 2005. Grundbok i idéanalys. Stockholm: Santérus förlag.
- Bergström, Göran, Boréus, Kristina (red.). 2012. Textens mening och makt metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys. Studentlitteratur Lund.
- Björkdahl, Annika, Chaban, Natalia, Leslie, John, Masselot, Annick. 2015. Importing EU norms: conceptual framework and empirical findings. Springer.
- Chakrabarty, Dipesh. 2000. Provincializing Europe: Postcolonial Thought and Historical Difference. Princeton University Press.
- European Neighbourhood Policy review (pressmeddelande). 2011. [Elektronisk] Tillgänglig: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-236_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-236_en.htm). Hämtdatum 2018-03-29.
- European External Action Service. [Elektronisk] Tillgänglig: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/330/european-neighbourhood-policy-enp_en. Hämtdatum 2018-03-29.
- Europa.eu. 2018. [Elektronisk] Tillgänglig: https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_sv. Hämtdatum 2018-05-12.
- European Neighbourhood Instrument, regulation no 232/2014, [Elektronisk] Tillgänglig: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2014:077:0027:0043:EN:PDF>. Hämtdatum 2018-03-28.
- European Neighbourhood Policy Review. 2015. [Elektronisk] Tillgänglig: http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf. Hämtdatum 2018-03-18.
- Europeiska Unionens fördrag om Europeiska unionens funktionssätt. 2012. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=SV>. Hämtdatum 2018-04-23.
- European Union Strategic Framework and Action Plan on Human Rights and Democracy. 2012. [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf. Hämtdatum 2018-04-18.
- European Union Action Plan on Human Rights and Democracy. 2015. [Elektronisk] Tillgänglig: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_en_2.pdf. Hämtdatum: 2018-04-18.
- Europeiska Unionens instrument för demokrati och mänskliga rättigheter. 2014. Regulation no 235/2014. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2014:077:0085:0094:EN:PDF>. Hämtdatum 2018-04-18.

- Eriksson Catharina, Eriksson Baaz, Thörn Håkan, 2002. Globaliseringens kulturer. Den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället. Nora: Nya Doxa.
- Freyburg, Tina, Lavenex, Sandra, Schimmelfennig, Frank, Skripka, Tatiana, Wetzel, Anne. 2015. Democracy Promotion by Functional Cooperation: the European Union and its neighbourhood. Palgrave Macmillan UK.
- Fördrag om Europeiska Unionen. 2016. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=OJ:C:2016:202:TOC>. hämtdatum 2018-04-20.
- Haukkala, Hiski. 2012. The three paradigms of European security in eastern Europe. I Whitman, Richard G., Biscop, Sven, red.. The Routledge Handbook of European Security. Routledge London, s. 159- 169.
- Manners, Ian. 2002. Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?*. JCMS 2002 Volume 40. Nr 2.
- Manners, Ian. 2009. The concept of Normative Power in World Politics. Danish Institute for international studies Breif.
- Musu, Costanza. 2012. Europe, the Southern neighbourhood and the Middle East. I Whitman, Richard G., Biscop, Sven, red.. The Routledge Handbook of European Security. Routledge London, s. 170-178.
- Pardo Sierra, Oscar. 2011. The Governance of the European Union in its eastern neighbourhood: the impact of the EU on Georgia. The University of Birmingham.
- Teorell, Jan, Svensson, Torsten, 2007. Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod. Malmö: Liber.
- Vedung, Evert. 1977. Det rationella Politiska Samtalet: Hur politiska budskap tolkas, ordnad och prövas. Stockholm: Bonniers Grafiska Industrier AB.